Cana asobnaha numaru 20 hr. Pierasyłka apłačana ryčałtam

Nr. 25. Wilnia, Paniadziełak 20 Červienia 1932 h. Hod VIII (XVI).

Biełaruskaja KRYNICA

PALITYČNAJA, HRAMADZKAJA i LITERATURNAJA HAZETA

Adres Redakcyi i Administracyi: WILNIA, LUDWISARSKAJA 1-19. (Wilno, Ludwisarska 1-19) Redakcyja adčyniena ad 9 hadz. ran. da 4 hadz. wieč

Ceny abwiestak pawodle ŭmowy.

„Bieł. KRYNICA" kaštuje na hod—4 zał., na paŭhoda — 2 zał., na 3 miesiacy—1 zał. Zahranicu ŭdwaja darażej.
HAZETA WYCHODZIĆ RAZ U TYDZIEŃ.

Ahulnaja pierapiś nasielnictwa 9.XII.31 h. i jaje pieršyja rezultaty.

Jak usim wiedama, 9.XII. prošłaha hodu adbyŭsia ŭ Polščy ahulny śpis nasielnictwa. Metaj hetaha śpisu było: dać abraz haspadarčaha, relihijnaha i nacyjanalnaha pałažeńnia ŭ Polščy.

Taki ahulny śpis nasielnictwa ŭžo byŭ dakanany ŭ 1921 hodzie. Toj adnak śpis byŭ wielmi niedakładny, jon nia tolki nie dawaŭ wiernaha abrazu nacyjanalnych adnosin u dziaržawie, ale jašče ŭwioŭ šmat błutaniny, bo sotni tysiač prawasłaŭnaha nasielnictwa zaličyŭ da polskaj narodnaści, na što źwiarnuli ŭwahu nawat polskija statystyki, jak Srokowski, Krysinski i inš. Dyk treba było spadziawacca, što nowy śpis u 1931 h. budzie prawiedzieny zusim biezstaronna i daść sapraŭdy wierny abraz adnosin u Polščy, asabliwa z punktu hledžańnia nacyjanalnaha.

Adnak stałasia jnakš. My ŭžo pawiedamlali ŭ swaim časie ab tych nadužyćciach, jakija byli robleny ŭ časie śpisu i jakija znajšli swoj wodhuk u rezalucyi źjezdu BChD. U henaj rezalucyi my pamiž inšym čytajem: „źjezd śćwiardžaje, što pry apošnim śpisie nasielnictwa 9 XII 31. byli stasawany na biełaruskich ziemlach śpisaŭščykami-kamisarami niedapuščalnyja metody, jakija narušajuć padstawy prawaparadku, piarečać wolnamu wyjaŭleńniu woli našaha nasielnictwa što da jaho rodnaj mowy."

Jakija-ž heta byli niedapuščalnyja metody, śpisaŭščykoŭ, ab jakich haworyć rezalucyja źjezdu?

Pieradusim śpisaŭščyki staralisia dakazwać tym ludziam, jakija padawali swaju rodnuju mowu — biełaruskuju, što nijakaj biełaruskaj mowy niama, a jość tolki sapsutaja mowa polskaja i zapiswali im „jenzyk ojčysty" polski, a dzieciam ichnym zapiswali mowu polskuju jašče dziela taho, što jany chodziać u polskuju školu. (hl. „B. Krynica" Nr. 43.1931 — karespandencyja z Hierwiat Wil. Trocki paw.).

U inšych miajscoch, a heta było najčaściej tam, dzie žywie biełaruskaje katalickaje nasielnictwa, pytalisia ŭ jakoj mowie molišsia? A ŭ našym krai jak wiedama, polskaje duchawienstwa nakinuła biełarusam polskuju mowu i mocna pilnuje, kab jany malilisia papolsku. Z kaściołaŭ ciapier badaj usiudy biełaruščyna pawykidana, dyk na asnowie taho, što ŭ kaściele našym biełarusy-kataliki prymušany malicca papolsku, śpisaŭščyki zapiswali im mowu polskuju.

U Paleskim wajawodztwie, dzie žywie pierawažna prawasłaŭnaja nasielnictwa, zapiswali mowu „miascowuju." Kali-ž sialanie supraciŭlalisia zapiswać swaju mowu „miajscowaju", a žadali zapiswać biełaruskaju, śpisaŭščyk zajaŭlaŭ, što zapiswać hetak kazaŭ jamu jahony kiraŭnik (hl. „B. Krynicu" Nr 1 h. h.—karespandencyja z Kosaŭskaha paw.). Urešcie majem danyja, što pa ŭsich hminach Paleskaha wajawodztwa była razasłana telehrama, kab zapiswać mowu tamašniaha žycharstwa „miajscowaj."

Wielmi časta kamisary-śpisaŭščyki nie zwaročwali ŭwahi na zajawy ludziej ab swajej rodnaj mowie, zapiswali jak chacieli („B. Krynica" Nr 1 h. h. karespandencyja z Wałožynskaha paw.). Kali chto piarečyŭ zapiswańniu mowy polskaj a žadaŭ zapisać biełaruskuju, kamisar zławaŭsia i rwaŭ napisany arkuš, abiacajučy, što ŭ siabie doma pierapiša nanowa i zapiša mowu biełaruskuju. A kali chto chacieŭ prawieryć zapiś, to nijak nia moh hetaha zrabić, bo adkazwali, što pakazwać nia majuć prawa i „jak zapisano, tak i dobrze". („B. Kr." Nr. 4 h. h. karespandencyja z Staŭpieččyny).

Byli wypadki i horšyja, bo, jak čytajem u „B. Krynicy" Nr 6 h. h. (Karespandencyja z Ikaźni, Brasłaŭski paw.), biełarusam „daradžali" zapiswać mowu polskuju, kab ich nie ŭważali za kamunistaŭ...

Biaručy pad uwahu ŭsio heta, nia možna było spadziawacca z hetaha śpisu ani karysnych rezultataŭ dla dziaržawy, (bo ci možna apiracca na falšywych danych u kirawańni dziaržawaj?), ani dla biełarusaŭ, katorych lik u śpisie byŭ padadzieny kudy mienšy, čym jość u sapraŭdnaści.

Majem pierad saboju apublikawany rezultat apošniaha śpisu ŭ ahulnych ličbach pawodle wajawodztwaŭ i pawietaŭ. Pawodle hetych ličbaŭ usiaho na „ŭschodnich kresach" žywie 67 prac. niapolskaha žycharstwa (značyć— polskaha tolki 33 prac.). Najbolej niapolskaha žycharstwa žywie ŭ Paleskim wajaw. bo 85 proc., potym u Wałynskim — 83 proc., a mienš. u Nawahradzkim — 47 prac., u Wilenskim — 40 proc. Kidajecca ŭ wočy małaja kolkaść niapolskaha nasielnictwa ŭ Nawahradzkim i Wilenskim wajawodztwach, ale treba źwiarnuć uwahu na toje, što tut žywie wialikaja kolkaść biełarusaŭ-katalikoŭ, jakich najčaściej pisali palakami.

Ciapier woźmiem niekatoryja pawiety pa asobna. I tak: u Brasłaŭskim paw. z polskaj mowaj zapisana 66 proc., a z niapolskaj—34 proc. nasielnictwa, choć kožny wiedaje, što ŭ Brasłaŭskim pawiecie žycharstwa haworyć pabiełarusku, abo (ŭ zachodniaj častcy pawietu) palitoŭsku; Ašmianski pawiet zapisany badaj uwieś polskim, bo až 81 proc., tahdy kali ŭ hetym pawiecie badaj usio žycharstwa haworyć pabiełarusku; Lidzki—zapisany na 79 prac. polskim, a Wilenska-Trocki až na 84 proc! Takoha wialikaha procantu polskaha nasielnictwa nie znachodzim nawat u niekatorych pawietach etnohrafičnaj Polščy: tak naprykład u paw. Brzeziny Łodzkaha waj. majem tolki 76 proc., Chodzież, Paznanskaha wajawodztwa — 71 proc. polskaha nasielnictwa i h.d. Z usiaho widać, što śpisaŭščyki ŭ nas pierastaralisia. Praŭda, jość pawiety, dzie i ŭ nas lik „polskaha" nasielnictwa aznačany niewialiki, napr. Dziśnienski paw.—39 proc., Maładečanski—taksama 39 proc., Niaświski — 24 proc., Nawahradzki — 24, Pružanski — 16, Kosaŭski — tolki 10 proc., ale kožny, chto choć trochi pabyŭ u tych pawietach, wiedaje dobra, što sapraŭdny lik polskaha i niapolskaha nasielnictwa wa ŭsich hetych pawietach kudy mienšy.

My jašče nia majem roŭnaj statystyki, wykazwajučaj, kolki zapisana ŭ Polščy biełarusaŭ, kolki ukraincaŭ, litwinoŭ i h. d, ale majem tolki statystyku, kolki ŭ kožnym pawiecie žywie *polskaj i niapolskaj* narodnaści. Paśla padličeńnia i apublikawańnia danych, kolki ŭ kožnym pawiecie jość žycharoŭ kožnaj narodnaści, my padrabiazna zajmiemsia „statystykaj" apošniaha śpisu. Ciapier-ža musim jašče raz adznačyć, što apošni śpis z 1931 h. nie padaje sapraŭdnaha wobliku Polskaj dziaržawy z punktu nacyjanalnaha. Hety śpis, taksama jak śpis z 1921 hodu, byŭ robleny z peŭnymi palityčnymi metami i pawinien być nazwany śpisam palityčnym, zroblenym ŭ intaresach polskaj palityki.

Što datyča nas, biełarusaŭ, to my pawinny, nia hledziačy na ŭsie śpisy, iści da štoraz bolšaha narodnaha ŭświedamleńnia i stojkaści. Budziem pomnić ab tym, što pry narodnym uświedamleńni śpisaŭ bajacca niama čaho, bo *hałoŭnaje nia toje, jakim caławieka zapišuć, ale jakim caławiek jość u sapraŭdnaści.* A sapraŭdnaść zaŭsiody pieramahaje.

Chto sam pračytaŭ užo „Bieł. Krynicu," pračytaj jaje sabranym susiedziam i rawieśnikam i wytłumač im što i da čaho!

Biełaruski Instytut Hasp. i Kultury ŭ Nawahradčynie.

Biełaruski Instytut Haspadarki i Kultury swaim statutam, dazwolenym centralnymi ŭładami Polskaj dziaržawy, abymaje tyrytoryju ŭsiej Zach. Biełarusi i moža zakładać (pawodle statutu) i zakładaje hurtki na ŭsiej terytoryi Polskaj dziaržawy, dzie tolki žywuć biełarusy.

Nie zważajučy na poŭnaje ŭprawamocnieńnie „Biełaruskaha Instytutu Haspadarki i Kultury" centralnymi dziaržaŭnymi ŭładami, u swaim raźwićci Instytut spatykaje wialikija pieraškody ŭ sensie farmalnym z boku miascowych administracyjnych dziaržaŭnych uładaŭ.

Hetyja, u sutnaści drobnyja, farmalnaści wymahanyja pawietawymi starastwami ŭ adnosinach da kulturna-praświetnaj dziejnaści, da pašyreńnia i raźwićcia Instytutu, źjaŭlajucca amal nia spynieńniem akreślenaj u statucie T-wa pracy. Ab hetych drobnych farmalnaściach, jakija prypyniajuć pracu Instytutu ŭ pawietach Wilenskaha wajawodztwa my ŭžo pisali. Ciapier zahlaniem u wajawodztwa Nawahradzkaje.

U pawietach Nawahradzkaha wajawodztwa, taksama jak i wa ŭsich pawietach Zach. Biełarusi, zakładajucca hurtki Bieł. Instytutu Haspadarki i Kultury, jakija, spatkaŭšysia z wymohami „drobnych farmalnaściaŭ" z boku administracyjnaj ułady, prypyniajuć časta nieraspačatuju jšče swaju dziejnaść.

Dziela charakterystyki adnosinaŭ hetych pawietawych uładaŭ da Bieł. Instytutu Haspadarki i Kultury ŭ Nawahradčynie, padajom woś hetyja pieršyja papaŭšyjasia dwa fakty.

Uwosień min. 1931 h. sarhanizawaŭsia ŭ w. Hajnin, Baranawickaha paw. hurtok BIHiK. Zakładčyki hurtka padali ŭ Centralu Instytutu deklaracyju z prośbaj adčynieńnia ŭ Hajninie hurtka. Centralnaja Uprawa Instytutu, na asnowie par. 15 ministerstwam zalehalizawanaha statutu wysłała pawiedamleńnie Baranawickamu staraście, što ŭ Hajninie adkrywaje hurtok swajho lehalna isnujučaha kulturna-praświetnaha T-wa. Na henaje piśmo Baranawickaje starastwa (№ 5411-W.P. 1931) pawiedamiła Centralu Instytutu, što pawiedamleńnia nie biare pad uwahu (a hetym nie pryznaje hurtka lehalnym), bo ab adkryćci hurtka byccam pawinny padać zajawu ŭ starastwa zakładčyki z dałučeńniem zhody Centrali Instytutu dy jašče i z paświedčanaj kopijaj statutu. Pry hetym starastwa zaznačyła, što Centrala Instytutu hetu pastanowu starastwa moža zaskaržyć u wajawodztwa. Centrala Instytutu, reč jasnaja, z hetaha prawa skarystała i padała rekurs Nawahradzkamu wajawodzie, raźjaśniajučy niasłušnaść pastupańnia Baranawickaha starastwa. Ale prajšło ŭžo bolš paŭhodu času i p. wajawoda aničahusieńki na heta nie adkazaŭ, a hurtok u Hajninie tak i astaŭsia niačynny.

Druhi fakt: u w. Delatyčach, Nawahradzkaha pawietu.

Centralnaja Ŭprawa Instytutu atrymała z miejsca deklaracyju z prośbaj adčynieńnia tam hurtka Instytutu. Zhodna z statutam Centrala T-wa pawiedamiła Nawahradzkaje starastwa ab adčynieńni ŭ Delatyčach hurtka Instytutu i prystupiła da pradbačanaj statutam lehalizacyi. Tymčasam Nawahradzkaje starastwa pawiedamiła (№ 3326-31) Centralu Instytutu, što pawiedamleńnia ab adkryćci hurtka ŭ Delatyčach nia prymaje da wiedama. Centrala Instytutu hetu pastanowu starastwa zaskaržyła ŭ wajawodztwa, ale prajšło ŭžo tak-ža bolš paŭhodu času i nijakaha nie atrymała adkazu, a hurtok u Delatyčach tak i zahibieŭ.

Pry hetym treba adznačyć, što ŭ pawietach Wilenskaha wajawodztwa Centralnaja Ŭprawa Bieł. Instytutu Haspadarki i Kultury lehalizuje swaje hurtki ŭ paw. starastwach sposabam takim-ža, jak pradbačana ŭ statucie T-wa, a tak-ža hetkim, sposabam zalehalizawany i tyja hurtki Instytutu

ŭ wajawodztwie Nawahradzkim, jakija ŭ pawietach Nawahradzkaha wajawodztwa isnujuć i siaktak prabiwajučysia z roznymi pieraškodami pracujuć.

U čym-ža zaklučajecca dziejnaść isnujučych hurtkoŭ Instytutu na terytoryi Nawahradzkaha wajawodztwa?

Dziela prykładu woźmiem hadawuju sprawazdaču za 1931 h. hurtka BIHiK u Lachawičach, Baranawickaha paw.

Z hetaj sprawazdačy dawiedwajemsia, što hurtok złądziŭ za hod ledź adno biełaruskaje pradstaŭleńnie, na čarodnaje pradstaŭleńnie Baranawickaje starastwa nie dało dazwołu. Pračytany adzin papularny referat — ab haspadarcy. Na ahulnym schodzie hurtka pastanoŭlena adčynić bibliateku-čytalniu i prystupić da pracy dziela zarhanizawańnia spažywieckaj kooperatywy.

U 1932 hodzie hurtok złądziŭ užo 3 biełaruskija pradstaŭleńni. Aprača hetaha sioleta hurtok pačaŭ abaronu ad škodnikaŭ pasiewaŭ — prystupiŭ da niščeńnia raźwioŭšychsia tam susłoŭ. Za sioletniuju wiasnu prymityŭnym sposabam Hurtok źniščyŭ bolš 8 tysiač susłoŭ. Radnyja Lachawickaha mahistratu, acaniŭšy hramadzkuju pracu hurtka Instytutu źwiarnulisia ŭ mahistrat, kab apošni wydaŭ hurtku Instytutu 800 zł. zapamohi dziela padtrymańnia dobrych pačynańniaŭ hurtka.

Słowam, samaŭrad užo razumieje karysnaść dla kraju pracy Bieł. Instytutu Haspad. i Kultury; a kali heta zrazumieje dziarž. administracyja?

P-k.

Z hazet.

Federacyja Litwy, Biełarusi i Ukrainy — metaj palityki Hitlera na Uschodzie.

Rasiejskaja hazeta „Сегодня", jakaja wychodzić u Ryzie, u № 164 piša, što dr. Rozenberg adzin z najbližejšych supracoŭnikaŭ Hitlera i kandydat na ministra zahraničnych spraŭ u budučym hitleraŭskim uradzie, wystupiŭ u Miunchenie z palityčnaj pramowaj, u jakoj narysawaŭ prahramu nar. sacyjalistyčnaj (hitleraŭskaj) zahraničnaj palityki.

„Ciapierašniaja palityka Niamieččyny na Ŭschodzie adnosna da Saw. Rasiei — zajawiŭ Rozenberg — była wielmi pamyłkowaj, bo jana nia ličyłasia z mahčymaściu, što palityka budučaj Rasiei moža być pryjaznaj da Francyi. *Niamieččynie treba imknucca da stwareńnia wa Uschodniaj Eŭropie federacyi Litwy, Biełarusi i Ukrainy.* U hetaj federacyi žywie bolej jak 50 miljonaŭ čaławiek i jana była-b procišwahaj jak adnosna Rasiei, tak adnosna i Polščy. Kali-b udałosia zasnawać takuju federacyju, to Niamieččyna iznoŭ mieła-b rašajučy upłyŭ wa Uschodniaj Eŭropie".

Hetak kazaŭ Rozenberg. Reč zrazumiełaja, što hetyja słowy zrabili ŭ Berlinie (i nia tolki ŭ Berlinie) wialikuju sensacyju, bo jany škiroŭwajuć niamieckuju palityku na zusim nowy šlach. Ab hetym nowym šlachu niamieckaj palityki i ab jaje značeńni my ŭžo pisali ŭ № 3 „B. Krynicy" h. h. u staćci „Niamieckaja palityka na Uschodzie i Hitler", kudy i adsyłajem našych čytačoŭ. Ciapier-ža tolki adznačajem, što Biełaruś i biełaruskaja sprawa štoraz wyraźniej wychodzić na mižnarodnuju arenu i, paśla prychodu da ŭłady Hitlera, jana, mahčyma, stanie pierad świetam jak adna z wažniejšych spraŭ. Hitler nie dawiaraje budučaj Rasiei, jakaja moža iznoŭ nawiazać sajuz z Francyjaj i całaj dušoj nienawidzić Polšč. Widać z usiaho, što jon zatrymaŭsia na federacyi Litwy, Biełarusi i Ukrainy, pry pomačy katorych dumaje abrezać jak Polšč, tak i Rasieju. Zajawy hitleraŭskich palitykaŭ pazwalajuć nam ściwierdzić, što my znachodzimsia pierad nowymi padziejami ŭ Uschodniaj Eŭropie nia tolki z boku Niamieččyny, ale i mahčyma z boku inšych krajoŭ, jakija nie zachočuć być pasyŭnymi adnosna nowaj niamieckaj palityki i jaje metaŭ na Uschodzie.

Hdzie tut wioska?

Šyraka wiedama ab tym, što i na našych biełaruskich ziemlach isnujuć polskija „Kułki rolničyja", jakija pa bolšych haradoch majuć swaje wajawodzkija centrali, katoryja ŭznoŭ padčyniajucca adnej najwyšejšaj centrali — Waršawie. Jość takaja wajawodzkaja centrala i ŭ Wilni i 7 h. m. adbywała jana swoj hadawy źjezd.

Dziejnaść hetych „kułkaŭ" zaleža miž inšym na „reprezentawańni" całaha ziemlarobskaha stanu, h. zn. što pradstaŭniki hetaj arhanizacyi ŭsiudy i kožnamu chwalacca, što jany heta całaje ziemlarobstwa, i wialikaje i drobnaje. I na hetaj padstawie pany „kułkowičy" wyciskali i wyciskajuć wialikija sumy hrašej jak ad uradu, tak i ad samaŭradu (pawietawych „Sojmikaŭ") i z hetaha wielmi dobra žywuć.

My nikoli nia wieryli samachwalstwu panoŭ „kułkowičaŭ", što jany heta „ŭslo ziemlarobstwa" i zaŭsiady ćwierdzili i ćwierdzim, što tam, u „kułkach", wioscy našaj nia miejsca i tam jaje niama (hladzi „B Krynica" № 18-31 h.). A dziela hetaha nielha hetych „kułkaŭ" uspamahać za tyja hrošy, jakija źbirajucca z našych wiosak u formie hetak siahońnia ciažkich padatkaŭ. „Kułki" heta arhanizacyja wyklučna panskaja i asadnickaja, dyk pa prawu pany i asadniki musiać sami jaje ŭtrymliwać. Tymbolš što padatki płacić najbolš wioska: pany i paŭpanki ŭmiejuć dachadzić dla siabie ŭsialakich źnižak a to i darawańnia, a asadniki dyk jašče dastajuć zapamohi.—Tymčasam dzieicca jakraz naadwarot: panskija i asadnickija „kułki" žywuć koštam wioski.

Pokul my, biełarusy, hetak ćwierdzili, palaki nam nia wieryli ci nawat słuchać nie chacieli. Ale woś zdaryłasia niešta, što samych palakoŭ musiła-b pierakanać, kali jany jašče majuć kryšku sumleńnia. Pawodle wiestak polskich-ža hazet, prysutny na sioletnim źjeździe Wilenskich „kułkaŭ" wiedamy polski hienerał Želihoŭski, bačačy pracu „kułkaŭ" i skład učaśnikaŭ źjezdu (panoŭ i asadnikaŭ), zapiarečyŭ hetamu źjezdu prawa pradstaŭnictwa intaresaŭ našaj wioski i ŭ swajej pramowie adazwaŭsia da sabranych miž inšym hetymi słowami: *„Hdzie tut wioska? Chto jaje zastupaje, bolšyja ci siarednija abšarniki, a moža asadniki?"*

Jak widać i polski hienerał pierakanaŭsia, što pašyranyja i zachwalanyja „kułki" heta arhanizacyja abšarnikaŭ i asadnikaŭ. Dziela taho nia miejsca tam našamu biełaruskamu sielaninu: jamu patrebna arhanizacyja swaja biełaruskaja. Na „kułki"-ž bolš nielha dawać i łamanaha hraša.

W.

Z biełaruskaha žyćcia.

Druhoje wystupleńnie choru B. Stud. S. pad kiraŭnictwam hram. R. Šyrmy adbyłosia ŭ sieradu 15 h. m. ŭ Wilenskim haradzkim parku im. hien. Želihoŭskaha. Całaje wystupleńnie možna aznačyć wielmi ŭdałym. Samapeŭnaść i wyraŭnańnie hałasoŭ widawočna ŭzrastaje, śpieje, treba jšče tolki ŭzmocnić tenara. Pomysł uplatańnia ŭ kancert pokazu biełaruskaha nacyjanalnaha tancu „Lawonichi" ŭ zasadzie wielmi dobry — u wykanańni napatkaŭ na značnyja trudnaści i akazaŭsia krychu za ciažki. Winawaty hetamu adnak nia sami wykanaŭcy, a abstanoŭka: „žywaja" padłoha i nie najščaśliwiejšy padbor instrumantu da padyhrywańnia. Pad adkrytym niebam u takich wypadkach chiba lepš apraŭdaŭ-by siabie instrumant, jaki wastrej zaznačaŭ-by takt (cymbały, bubien). Sami tancory — wykanalniki „Lawonichi" wydali z siabie ŭsio, što mieli i mahli: umiełuju zwarotliwaść, siłu i gracyju. Słaŭna!

Kličny skłon (vocativus) ad słowa „Kasia" jość „Kasia!", a nia "Kasiu!".

Narodu było sabraŭšysia na kancert mnoha. Spryčyniłasia da hetaha dawoli bojka pawiedzienaja prapahanda kancertu pry pomačy wialikich afišaŭ i ŭlotak, raspašyranych pa Wilni za dzion piać prad kancertam. Nielha pry hetym adnak pramaŭčać pažadańnia, kab na budučyniu haspadary choru źwiartali ŭwahu nia tolki na materyjalny, ale i na moralny bok swajho pačynańnia. Wilnia heta nie Waršawa, a Biełarusy ŭ Wilni— nia niejkija kitajcy: tut afišy i ŭlotki treba drukawać i pabiełarusku!

Astajecca ŭreščie pažadać, kab zapačatkawany chor raźwiwaŭsia dalej, u samastojnuju arhanizacyju, dy kab sabranyja srodki z dahetulašnich wystupleńniaŭ nia byli škiroŭwany na što inšaje, jak tolki na fond hetaje budučaje arhanizacyi. — U hetkim tolki raźwiazańni sprawy možna widzieć trywałki załoh pad systematyčny kult biełaruskaj pieśni.

A hetaha nam siahońnia wielmi treba.

* * *

Z prykraściu treba tut adznačyć, što dyrekcyja Wil. bieł. himnazii ŭ paślednija dni prad wystupleńniam choru zabrała elektryčnaje śwatło z pamieškańnia B Stud. S zu, dzie adbywalisia repetycyi choru i charysty musili adbywać

W. A. 17)

Kaniok-Harbuniok.

XIV.

Niasuć skryniu u światlicu.
Kniaź paciešyŭ Čar-carycu.
Kaža: „Miła, nia žurysia!
Na mianie bolš nia krywisia;
Twoj piarścionak my znajšli —
Ŭ twaju chatu pryniaśli.
Dyk piarščionak ŭskładzi,
Zamuž skorańka idzi!
Bo mnie wielmi nieciarpicca —
Nadta-ž ja chaču žanicca!
Ech, wiasielle zahulajem,
Wypjem łoŭka, zaihrajem!...
„Tak-to-tak!dy nia wychodzić,"
Pačała jana wywodzić:
„Bo pierš-na-pierš ja panienka:
Ja pryhoža, maładzieńka,
A ty łysy, jak toj miesiac,
I hadoŭ siem raz pa dziesiać;
Ty brydki jak hryb smarčok
I harbaty, jak kručok!"...
Kniaź. — Što-ž takoje, što harbaty?
Dy zatoje-ž ja bahaty!
„Stary, łysy"—to-ž nia škodzić:
Maładych nia budu zwodzić.
Što brydki — tabie zdajecca;
Tolki treba pryhladziecca:
Jak pa modzie prybiarusia,
Abhalusia, abstryhusia —
Tahdy budzieš pawažać...
Car-dziawica.—Wierabjoŭ tabie pužać!
Što daremna mnie marmočaš?
Hryb stary, žanicca chočaš!
Dyk pasłuchaj-ža nareščie:
Nie pajdu, choć mianie režcie!
Kniaź. — A čamu?
Car-dziawica. — To-ž ja kazała!
Ty hłuchi? taho jšče mała,
Što stary, brydki, harbaty...
Małady moj hłuchawaty!
Oj, niaščasna ja dziaŭčyna!
Ach, praklataja hadzina,
Što mianie siudy pryhnała,..
Woś ja ščaścia dačakała!
Kniaź. — Dosić, dosić narawicca!
Bačyš — ja chaču žanicca.
C-dziaw. —Što ty mnie swajo wiarzoliš
I jazyk sabie mazoliš?
Hryb, smarčok, hnilak, palena!
Nadajeŭ mnie horš ad chrenu.
Kniaź. — Hm... (zadumaŭsia).
C-dziawica.-Buduć ŭsie kniazi śmiajaca:
I pačnuć tahdy pytacca,
Ci ty muž mnie, dzied, ci tata?
Woś i budu ja bahata!...
Kniaź — Tabie miła tak zdajecca.
Niachaj chto hdzie paśmiajecca,
Dyk paznaje, pačom licha:
Siadzieć budzie pośle cicha!
Nu, dyk jak, majo dziciatka?
C-dziaw.—Čaho chočaš, moj ty tatka?
Kniaź. — Ja? žanicca!
C-dziawica. — Chwigu chočaš?
Kniaź.—Nie. Śmiaješsia ty, bałbočaš...
Majo-ž serca sochnie, śmiahnie
I duša ledź nohi ciahnie.
C-dziaw.—Praŭda, chočaš ty žanicca?
Kniaź. — Tak, tak, tak!
C-dziaw,—Tabie treba admianicca.
Kniaź. — Ale-ž jak?
C-dziaw. — Kab sa staroha
Na chłapčynu maładoha.
Kniaź. — Dyk-ža-ž jak?
Car-dziawica. — Dyk woś pasłuchaj:
Haławy sabie nia čuchaj!
Try katły skažy staŭlać,
Dwa wadoj panaliwać;
Małaka nalješ u treci:
Usio heta dla wašeci.
Pierš ahoń pad dwa padłožyš;
Treci tak pakinuć možaš.
Małako kipieć jak stanie,
Dyk woś ty—pa hetym planie—
Tahdy žywa raździawajsia,
Ŭ katle pieršym pakupajsia;
Ŭ wadu pośle kipiačonu,
Pośle skočyš u ściudzionu.
Kali tak žanicca chočaš,
U kacioł haračy skočaš:
Maładzieńkim tahdy stanieš
I ruku maju dastanieš."
Kniaź tut z strachu až skrywiŭsia
—„Chočaš ty, kab ja zwaryŭsia?
Oj, biada maja, biadoŭka,
Biedna kniaziawa haloŭka!"

XV.

Chodzić kniaź asaławieŭšy,
Jak-by try dni byŭ nia jeŭšy;
Nia śpić, biedny, i nia pjeć,
Uzdychaje jak miadźwiedź.
Wielmi chočacca žanicca,
Ale tych katłoŭ baicca.
Pa pakojach swaich chodzić
I u hoławu zachodzić:
Jak tut wyleźci z biady —
Z małaka taho, z wady?
Dumaŭ kniaź, až zaśmiajaŭsia,
Što woś pierš nie dahadaŭsia:
Treba Janku pakupaci,
Tahdy peŭna budzie znaci,
Jak rabić — ci tak, ci hetak:
Jon nia maje žonki, dzietak...
Kali Janku pojdzie hładka,
Dyk raźwiažacca zahadka;
Tahdy sam, kali zachoča,
U kacioł praklaty skoča...
Janki, praŭda, było-b škoda,
Ale ważnaja pryhoda.
„Janka — moj słuha, paddany"...
Kniaź takija stroić plany.
„...Jon mianie pawinien słuchać:
Małaka taho paniuchać;
U druhim katle-waratku,
Pośle zimnaj naastatku.
Nie chaču taho daremna,
Bo ŭžo tak było-b nikčemna:
Zapłaču pa dobraj zhodzie,
Kali tak ab heta chodzie"...
Pasyłaje kniaź dwaranaŭ,
Hdzie prypynak byŭ Iwanaŭ,
Kab išli chutčej šukaci —
Ci u hościach, ci u chacie,
Ci prapaŭ jon moža hdzieści —
Kab chutčej jaho prywieści.
Ŭ stajniu skočyli dwaranie:
„Hej, Iwanie, hej, Iwanie!
I światło z saboj pryniešli —
Ŭsie kutočki pieratrešli,

swaje ćwičeńni pry kopciačych świeČkach u ciesnym pakoi. Było heta byccam wynikam nieparazumleńniaŭ Dyrekcyi z Sajuzam: ale ci-ž nia było ŭžo inšaha sposabu „represalijaŭ“ i što tut winien biełaruski chor?

Nia tudy daroha da azdaraŭleńnia Wilenskaj Bieł. Himnazii. Naša redakcyja atrymała adkrytaje piśmo: A. Budźki, S. Karała, A. Strakoŭskaha, J. Pratasewiča i M Siniaŭskaha (Prezydyjum Baćkaŭskaha Kamitetu Wilenskaj Bieł. Himnazii) da usiaho biełaruskaha hramadzianstwa ŭ jakim ścwiardžajuć, što z palityčnaj baraćby nia była wyeliminawana nawat i wučnioŭskaja moładź himnazii i paśla hetaha ŭsiaho wyšpamianutyja ŭ swaim piśmie chwalacca, što źwiarnulisia da „wiedamaha“ R. Astroŭskaha z prośbaj, kab jon pryniaŭ na siabie kiraŭnictwa himnazii, jak dyrektar.

Nia tudy daroha da azdaraŭleńnia himnazii.

Z Tawarystwa Pryjacielaŭ Biełarusawiedy pry Wilenskim Uniwersytecie S. B U minułuju niadzielu 12 h. m. adbyŭsia Ahulny Schod Siabroŭ T-wa Pryjacielaŭ Biełarusawiedy U. S. B. ŭ Wilni. Schod byŭ sklikany z metaju padsumawańnia, u suwiazi z kančatkam sioletniaha akademičnaha hodu, usiaje dasiulešniaje nawukowaje pracy Tawarystwa i adnačasna naznačeńnia ahulnaha planu pracy na budučy hod.

Paśla račowaj i ažyŭlenaj dyskusii było pastanoŭlena, kab na budučy hod šlacham čytańnia na nawukowych zborkach T-wa referataŭ z roznych halinaŭ biełarusawiedy, uciahnuć usich čysta siabroŭ da nawukowaj pracy, imknucca, kab hetaja praca prynosiła karyść dla ŭsich siabroŭ Dziela hetaha wyražana było pažadańnie, kab usie siabry T-wa pryhataŭlali nawukowyja referaty specyjalna dziela čytańnia na zborkach T-wa.

Druhoj halinaj pracy T-wa jość źbirańnie biełaruskaha folkloru i hieohrafičnych i asabowych nazowaŭ. Užo padčas minułaha leta i taksama światočnych feryjaŭ biahučaha akad. hodu, mnohimi siabrami i sympatykami T-wa byŭ sabrany značny lik biełaruskich narodnych pieśniaŭ i inšych dadzienych z haliny našaje etnohrafii. Urad T-wa, z metaju bolš zaachwocić swaich siabroŭ da źbirańnia padčas sioletniaha leta narodnych pieśniaŭ, naładziŭ specyjalnyja nawukowyja zborki na temu: „Apawiadańni siabroŭ T-wa ab sabranych imi biełaruskich narodnych pieśniach“. Woś-ža i na apošnim Schodzie było šyraka abhawarywana pytańnie źbirańnia padčas leta biełaruskich narodnych pieśniaŭ.

Urešcie dziela taho, što praca T-wa pryniała ŭžo dawoli šyrokija raźmiery, pastanoŭlena stwaryć rad specyjalnych sekcyjaŭ, dziela kiraŭnictwa paasobnymi halinami nawukowaje pracy. I tak paŭstała nastupnych piać sekcyjaŭ: literaturnaja — pad kiraŭnictwam St. Stankiewiča, jazykowaja — pad kiraŭnictwam dr. J. Stankiewiča, historyčnaja — pad kiraŭnictwam Chw. Illjašewiča, etnohrafičnaja—pad kir. M. Piaciukiewiča i ekanamičnaja — pad kiraŭnictwam J. Kasiaka.

U wolnych prapazycyjach Schodu cely rad siabroŭ, biaručy pad uwahu systematyčnyja razbojnickija napady Korporacyi „Skarynii“ na paasobnych studentaŭ-biełarusaŭ, u hetym liku i siabroŭ T-wa, damahaŭsia, kab Urad T-wa wyčyrknuŭ z liku siabroŭ swaich „Skaryniincaŭ“, jakich jość u T-wie try asoby. Urad T-wa, parazumieŭšysia z Kuratoram zapeŭniŭ, što damahańnie hetaje budzie wykanana na najbližejšym pasiedžańni Uradu T-wa.

Praz uwieś čas na Schodzie byŭ prysutny Kuratar Tawarystwa praf. E. Kašmidar, wialiki prychilnik biełaruskaj narodnaj pracy.

Z wydawieckaj niwy. Hetymi dniami wyjšli z druku:

1. „Шлях Моладзі:“ № 6 za m-c červień s. h. — miesiačnik biełaruskaj moładzi.—Cana numaru 30 hr.

2. „Chryścijanskaja Dumka“ № 6 za m-c červień s. h. — miesiačnik biełaruskich katalikoŭ-łacińnikaŭ. — Cana numaru 30 hr.

3. „Да злучэньня!“ № 6 za m-c červień s. h. — miesiačnik biełarusaŭ unijataŭ. — Cana numaru 30 hr.

4. Braty Biełarusy! — adozwa Biełaruskaha Katalickaha Wydawiectwa.

Usio dastać možna ŭ bieł. Kniharni „Pahonia“, Wilnia, Zawalnaja 6—10.

Z STUDENSKAHA ŽYĆCIA.

Nowy Kuratar B. Stud. S. Na miejsca adyšoŭšaha ŭ dymisiju Kuratara B. Stud. S., praf. St. Władyčki, abniać stanoniščа Kuratara B. Stud. S., na prośby Uradu hetaha apošniaha, zhadziŭsia praf. E. Kašmidar. Senat Akademicki U S.B. nowaha Kuratara B. Stud. S. zaćwierdziŭ.

Uznoŭ dziki napad „Skaryniincaŭ“ na staršyniu Rew. Kamisii B. Stud. S hram. J. Šutowiča Dnia 8-ha h. m. wiečaram hrupa „słaŭnych małajcoŭ“—siabroŭ Korporacyi „Scorinia“, u liku 6-cioch asob, napała ŭ pamieškańni B. Stud. S. na stud. J. Šutowiča i brutalna da krywi jaho pabiła. Napad zrobleny ŭ časie, kali ŭ pamieškańni B. Stud. S nikoha, za wyniatkam A. Aniśki i J. Šutowiča z siabroŭ Sajuzu — nie skaryniaŭcaŭ — nia było U napadańni brali ŭdzieł: Michaś i Piotra Ščasnyja, Wiktar Astroŭski, Jan Zianiuk, Aŭhień Bartul i Kastuś Hlinski.

Sprawa tak haniebnaha i niačuwanaha jšče ŭ žyćci biełaruskaha studenstwa napadu, jak dawiedywajemsia, škirawana hram. J. Šutowičam u Akademicki Sud U. S. B i ŭ Sud Karonny. Cikawa čym adkažuć na hety pastupak swaich wychawancaŭ filistry „Scorinii“ — A. Łuckiewič i R. Astroŭski?

Jak heta moža być? Prezydyjum Baćkaŭskaha Kamitetu Wil. bieł. himnazii zahadaŭ Biełaruskamu Stud. Sajuzu aparažnić zajmanaje dahetul pamieškańnie i hetym pazbawiła biełaruskaje studenstwa jakoha-niebudź prypynku.

Dziŭna pry hetym, čamu toj-ža B. K-et nie ŭzdabudziecca na adwahu wykinuć z swajho pamieškańnia „Centrasajuz“ z usimi jahonymi polonofilskimi prybudoŭkami?

Z NAWAHRADZKAHA BIEŁARUSKAHA ŽYĆCIA.

Matura U Nawahradzkaj biełaruskaj himnazii sioleta było dapuščana da matury 5 wučniaŭ i 1 wučanica. Usie dapuščanyja zdali egzamin i atrymali atestat śpiełaści. Proźwiščy maturystaŭ nastupnyja: 1. Ściapan Alchoŭski 2. Mikałaj Hirys, 3. Anatol Kišeŭski, 4 Uładzimier Nieściarowič, 5. Wiečasłaŭ Strok i 6. Walentyna Tyčyna.

Ekskursija. Ad 9 da 11 h. m. całaja himnazija była na ekskursii na woz. Switeź.

Litoŭskija „Žodziški“.

Toje, što pieražywali Žodziški, zmahajučysia za biełaruskuju mowu ŭ kaściele, pieražywajuć Wasiuny, zmahajučysia za mowu litoŭskuju. Ab hetym šyroka apiswaje „Vilniaus Rytojus“ (z dnia 21.V siol. h., № 40), pawodle jakoha źmiaščajem tut hetych niekalki wiestak.

Wasiuny — litoŭskaja parafija ŭ Świancianskim paw. Paŭstała jana pa wajnie koštam i starańniem wyklučna litoŭskim. Dadatkowyja nabaženstwy i nawuki ŭ hetym kaściele, reč zrazumiełaja, adpraŭlalisia palitoŭsku. Dla apalačanych litoŭcaŭ kožnuju niadzielu i świata była papolsku Ewanelija i nawuka.

U 1927 h. nastupiła źmiena. Ciapierašni arcybiskup zahadaŭ padzialić usio dadatkowaje nabaženstwa i nawuki pa roŭnaj čašci: palitoŭsku i papolsku. Była jaŭnaja kryŭda dla litoŭcaŭ, ale jany ciarpieli. Urešcie „palaki“ zažadali, kab litoŭcam była što adna niadziela, a im—što dźwie. Heta padniało litoŭcaŭ. Pačali jany rabić starańni, kab da hetkaj kryŭdy nie dapuścić i kab ahułam u Wasiunach byŭ wiernuty paradak u nabaženstwie z 1927 h.

U wyniku adnak usiaho hetaha probašč Wasiunskaj parafii atrymaŭ ad arcybiskupa zahad, kab nabaženstwy byli padzieleny na paławinu. Zahad hety byŭ pračytany z ambony i prybity da dźwiarej Kaścioła. Nie zdawoliŭ jon ani adnych, ani druhich U parafii paŭstała zabureńnie. Zahad arcybiskupa z dźwiarej byŭ ździorty. U kaściele na nabaženstwach adny adnym pačali pieraškadžać śpiewami. Prysutny na hetkim zabureńni ŭ kaściele palicyjant zapisaŭ niekatorych litoŭskich śpiewakoŭ, u wyniku čaho administracyjna byli z ich pakarany: 8 asob na 10 dzion aryštu i 2 na 14. Pakaranyja, čujučysia niawinnymi, źwiarnulisia ŭ Sud.

Swiancianski Haradzki Sud 13.V siol. h. raźbiraŭ hetu sprawu. Padsudnyja trymalisia bojka, adkazwali tolki palitoŭsku, ćwierdziačy, što jany ŭ kaściele nia kryčali, a što rabili heta inšyja asoby i nie adny litoŭcy, ale i „palaki“. Baranili ich dwa adwakaty: A. Juchniewič i Šulc.

Paśla doŭhaj narady Sud 8 mioch pakaraŭ tryma tydniami aryštu, a 2-ch—miesiacam aryštu. Asudžanyja z hetym prysudam nie zhadzilisia i sprawu swaju padali ŭ Sud Apelacyjny. — Jakža heta ŭsio prypaminaje Žodziški!...

M K.

Mała pračytać hazetu samomu: t r e b a jaje pračytać sabranym susiedziam r a z a m!

Nawiet ŭ žołabie šukali;
Im druhija pamahali —
(Jaho-ž widzieli učora!)
Ciapier zhinuŭ jak kamfora;
Nawiet śled za im źwiatreŭsia...
I hdzie-ž Janka toj padzieŭsia?
Ažno bačać — što za licha?
Siarod stajni Janka cicha
Śpić spakojna, bahabojna;
Dyša poŭna, roŭna, strojna;
A tak smačna uschlipaje,
(Son pawažny — reč światajal),
Što až žal było budzici.
Treba-ž kniaziu dahadzici:
Dyk woś turzać Janku stali
I pad nos jamu kiwali;
Pośle ŭ zamak zawałočuć,
Dahadzić woś kniaziu chočuć.

XVI.

Tut-ža Janka, jak złažyŭsia,
Dyk try razy pabažyŭsia,
I zaklaŭšysia hawora:
„Nie pajedu bolš na mora!
Na kawałki mianie režcie,
A parezaŭšy, choć ješcie —
Nie pajedu k akijanu!“
Kniaź tłumačyć staŭ Iwanu:
„Sprawa, bačyš, tut druhaja,
Saŭsim lohkaja takaja:
Zaŭtra ja hulańnie spraŭlu;
Try katły woś tut pastaŭlu,
Niedaloka kala ganku.
A ty, bracie, miły Janka,
Woś pawinien pastaracca —
U katłoch tych pakupacca.“
Janka. —Nu, a što u ich tam budzie?
Kniaź. — Buduć hości, buduć ludzi.
Janka. — U katłoch tych? ja pytaju.
Kniaź. — Ja u pieršy zahadaju
Małaka nalić da wieka;
Kab było dla čaławieka
Dobra, ciopła, miakka, miła.
(Car-dziawica tak wučyła).
U druhi nalju wadzicy
Z samaj kniaziawaj krynicy.
Janka. — A u treci?
Kniaź. — Dy taksama.
Janka. — A na što ŭsia heta krama?
Kniaź. — Pačakaj, bratok, pačuješ:
Sapraŭdy nie paškaduješ!
Woś my droŭ pad ich nawalim;
Pad dwa tolki — i padpalim.
Woś tahdy my napačatak
Z małaka zrobim waratok.
Pad druhi my droŭ nawalim
I wadu u im zawarym.
Ale treci, mnie zdajecca,
Chaj ściudziony astaniecca...
Tahdy, Janka, ŭ pieršy skočyš...
Janka.—Nu, a kniaź, čamu nia chočaš?
Kniaź.—Dy ty, Janka, nie spračajsia!
Ŭ wadzie pośle pakupajsia...
Janka. Durki, kniaža! tolki zwodziš:
Jak durnomu waławodziš.
Sapraŭdy, heta nikčemna!
Kniaź. — Dy zatoje — nie daremna:
Zapłaču pa dobraj zhodzie,
Jak tabie ab heta chodzie.
Janka.— Nie pajdu! kniaź sam skačy.
Mianie chočaš upiačy,
Ci zwaryć jak parasia,
Ci kurycu, ci husia?...
Kniaź.—Što, ty śmiieješ jašče sporyć?
Čuješ, kniaź tabie haworyć!
Kali skažaš jašče słoŭca,
Pasiaku na drobny droŭca!
I nahoj na kości stanu:
Žyły, špik z ciabie dastanu!
Zrablu z miasa klocki, krupy;
Tyja-ž krupy dam da stupy:
Budziem bić, taŭčy pa śmierci,
Až śmiajacca buduć čerci!

XVII.

Janka, ŭ stajniu ulacieŭšy,
Jak šalony, zwarjacieŭšy,
Pa ŭsiej stajni staŭ lataci,
Narakaci, praklinaci,
Až na Konika natknuŭsia.
„Što ty, Janačka, naduŭsia?“
Kaža Konik: „niebarača!“
Ažno bačyć — Janka płača.
Dyk i Konik rad-niawoli,
Choć nia płakaŭšy nikoli,
Tut zapłakaŭ tak raptoŭna —
Stała śloz karyta poŭna.
Siadziać, biedny, horka płačuć,
Ale zara stali bačyć,
Što usiej z taho karyści,
Jak toj kaža: „ani zhryści!“
Zara ślozy asušyli,
Abnialiś, pahawaryli;
Kaniok pośle: „Kažuć ludzi:
Zło miniecca, dobra budzie!
A da zaŭtrašniaj nahody
Pryhatujsia jak zaŭsiody.
Choć narodu budzie mnoha,
Ty nia bojsia aničoha!
Budź katłoŭ nia try, a dziesiać—
Zaŭtra ŭ poŭni budzie miesiac:
Budzie z nieba pahladaci
I nam stanie pamahaci.
Pomniš, Janka, jak ručaŭsia,
Jak bažyŭsia, prysiahaŭsia?“
„Tak, tak, tak! Prypaminaju:
Miesiac dobry — heta znaju“...
Cału noč naskroś nia spali,
Až da ranicy šaptali;
Akuratny plan zrabili:
Pierš fundamant załažyli,
Punkt pa punkcie prykładali,
Kožny punkcik glansawali.
Pryjšoŭ plan na pieršu klasu!
Dy apisywać niet času.
Kab mieŭ čas, ja sieŭ-by, ŭziaŭ-by
Ŭ adzin momant apisaŭ-by:
Jak woś treba konna sieści,
U kacioł haračy leźci;
Jak careŭna budzie mleci,
Jak bajacca buduć dzieci.
Janka strachu nie padasca
I jak kniazia woźmie trasca.
I jon tak-ža, jak zachoča,
U kacioł toj musić skoča?...
Harbuniok pakaža družbu —
Da kanca dadzieržyć słužbu.
A što wierna słužba značyć,
Dyk woś zaŭtra budziem bačyć.

(d. b.)

Z Polščy

Pahroza ahulnaj zabastoûki ŭ Łodzi. Polskija hazety padajuć, što prafesyjanalnyja rabotnickija sajuzy ŭ Łodzi ŭ baraćbie za swaje rabotnickija prawy zahrazili ahulnaj zabastoŭkaj. Kab nie dapuścić da takoj zabastoŭki, sprawaj rabotnikaŭ zaniaŭsia ministr pracy.

Dziaržaŭny manapol soli. Ad dnia 1 lipnia s. h pačynaje abawiazywać ustawa, jakoj ŭwodzicca dziaržaŭny manapol na sol.

Zakryćcio jašče adnej fabryki. Ad dnia 11 h. m. zakryłasia, kalejna niawiedama ŭžo j katoraja, fabryka „Pe-Pe-Ge."

Dziaržaŭny deficyt. U m-cy krasawiku s.h. polski dziaržaŭny skarb naličwaje 34.102.000 zł. deficytu. A kolki deficytu jość ciapier?

Z zahranicy

Anemičnyja (małakroŭnyja) konferencyi. Paślawajennaja Eŭropa nijak nia moža dawieści da kanca raspačataha ŭ časy swaich „miadowych" miesiacaŭ „flirtu". Hety „flirt" u Eŭropie pačaŭsia nie prad wiasiellem, jak naturalna bywaje, a pašla wiasiella. Kab utrymać ważnaść prymusowaha Wersalskaha „šlubu" dy razachwocić staruju Eŭropu da flirtu, pačalisia biazlikija „mižnarodnyja" konferencyi, jakija zamiest razachwocić da sužyćcia žancoŭ Wersalskaha „wiasiella", tolki wyjawili ichnuju anemičnaść.

Raspačataja jšče ŭ lutym s. h. konferencyja „razbrajeńnia" trywaje da hetaj pary i nijak nia moža zsunuć sprawy razaruženńia z miejsca. Niawiedama i katoraja ŭžo konferencyja ŭ sprawie wajennych „reparacyjaŭ" pačynajecca i ŭ hetym miesiacy ŭ Lozańnie, ale zacikaŭleńnia hetaj „mižnarodnaj" naradaj niama nijakaha. Usie napierad wiedajuć, što z hetaha, jak ničoha nia było tak i ničoha nia budzie. Słowam, Wersalskija „maładyja" susim małakroŭny (anemičnyja) i da tworčaj pracy biazsilny.

Hitleraŭskaja Niamieččyna. Miesiac tamu, dziaržaŭnyja ŭłady ŭ Niamieččynie zabaranili isnawać u niamieckaj narodna-socyjalistyčnaj partyi (hitleraŭcy) šturmowym addziełam, a palicyja, pazabiraŭšy arhanizacyjna kancelaryjskija akty hetych addziełaŭ, paapiačatała i ich pamieškańni. Ciapier, kali wyjawiłasia, što ŭ Niamieččynie pierawažajučy ŭpłyŭ maje hetaja partyja, prezydent Hindenburh wydaŭ dakret, jakim waročwaje ŭsie prawy na isnawańnie ŭ hitleraŭskaj partyi šturmowych addziełaŭ. Z hetaha widać, što Niamieččyna ciapier znachodzicca pad upływami hitleraŭcaŭ i heta jakraz prad samymi wybarami parlamantu (Reichstag), jakija majuć adbycca 31 lipnia s. h., praz katoryja Hitler moža dajści da ŭłady ŭ Niamieččynie.

Niamieččyna nia budzie płacić wajennych adškadawańniaŭ. Niamieckaja delehacyja na konferencyju ŭ Lozańnie, na čale z kancleram Papenam, zajawiła pradstaŭnikom presy, što Niamieččyna wajennych adškadawańniaŭ płacić nia budzie, a dziela hetaha budzie damahacca, kab Lozanskaja konferencyja hetu sprawu skasawała.

Karotkija nawiny.

— Nowyja kary na samahonščykaŭ zawiedzieny ŭ Polščy ad 1.V. s. h. Za samahonku ciapier buduć karać turmoj i wysokim štrafam nia tolki tych, jakich złowiać pry wyrabie samahonki, ale tak ža i tych, jakija kuplajuć samahonku.

— „Piast" (25 1932) padaje, što polskaje ministerstwa skarbu apracawała prajekt zakonu, pawodle jakoha možna-b było rabić asabistyja rewizii ŭ płatnikaŭ padatku, kab spraŭdzić, ci časami płatnik padatku nie schawaŭ swaich hrošaj u miejscy niedastupnym dla narmalnaha ludzkoha woka. Pawodle hetaha prajektu mužčyn pierašukawali-b mužčyny, a žančyn — žančyny.

— U Polščy ahraničana pradaža bankam zahraničnaj waluty. Pryčyna hetamu — byccam wialiki adpłyŭ z polskich bankaŭ aščadnaściaŭ u złotych polskich. U praciahu apošniaha hodu henyja aščadnaści pamienšali na 398 mil. zł.

Da nas pišuć.

SUČASNAJE ŽYĆCIO.

Nawahradčyna. Sučasny ekanamičny kryzys najbolš chiba adčuwajecca ŭ našaj Nawahradčynie.

Zarabotkaŭ u nas niama ciapier nijakich. U kramach usio doraha. Sialanie pradawać nia majuć čaho, a kuplać usio treba. Treba sialaninu našamu kuplać nawat i chleb, bo letašni ŭradžaj nie zabiaśpiečyŭ sialanskich siemjaŭ nieabchodnymi praduktami. Treba było nawat dakuplać sialanam i korm dla žywioły, bo letašnija daždžy nie dali sabrać z pola ani pošaru, ani siena. Usio treba było kuplać, a hrošaj u sielanina i prad ziaziulkaj niama „pachwalicca". Musiŭ ratawacca naš sielanin samatuham. Paździraŭ strechi i siak-tak dakarmiŭ skacinu da trawy. Samomu z dziaćmi, jak Boh daŭ — dzień padjeŭšy, dwa — nia jeŭšy, a try — tak. Ciapier dyk užo siak-tak żywiecca, bo jość trawa i dla skaciny i dla ludziej. Humny i inšyja budynki stajać ciapier z hołymi rebrami — z abdziortaj strachoj. Ludzi sumnyja i słabyja da pracy. Wiesialejšyja twary spatkaješ tolki ŭ miastečkach — u hminie dy na pastarunku. Sekwestratary z wioski wychodziać tolki na noč, celymi dniami apiswajuć sialan za padatki. Sialanie na apiswańnie sekwestratarami znojdzienaj majemaści hladziać apatyčna, paśmiachajučysia, što na druhi raz užo nia budzie sekwestrataru čaho apisywać.

Śloznawoki.

KAROTKIJA NAWINY Z MAŁADEČANSKAHA PAWIETU.

U w. Kabyłkach, Pałačanskaj hminy apošnim časam zachwareła 34 asoby na tyfus. Epidemija tyfusu siudy pierakinułasia z Wałožynskaha pawietu. Chworych umiaścili ŭ špitali ŭ Maładečnie. Lakary pačali enerhičnuju baraćbu z hetaj epidemijaj.

Biełaruskija sialanie Maładečanščyny: J. Sadoŭski, M. Rudzik, A. Ciareška, W. Akuška, T. Asipowič, A. Mićko, I. Šarak, M. Šarak, A. Siemaškiewič, Ch. Łucki, M. Saroka, J. Babiej i K. Ščasny ŭ traŭni m-cy s. h. atrymali akt abwinawačańnia z art. 102 č. I K. K. Padazrajuč ich u prynaležnaści da kamunistyčnaj partyi Zachodniaj Biełarusi. Usie abwinawačanyja znachodziacca ŭ Wialejskaj turmie ad lipnia m-ca 1931 hodu.

P—ski.

Biady nia znaje, chto ŭmieje karystacca rodnaj knižkaj i hazetaj.
Žbirajciesia što niadzielu i świata na supolnaje čytańnie!

Hutarka Dziadźki Haŭryły!

Siańnia nasampierš dziakuju hram. M. H. z Nawahradka za ŭwahi na maje hutarki. Ja chaču niekalki słoŭ jašče dadać:

Naša moładź pasunułasia ŭmysłowa napierad i prycisnutaja ciapier materyjalnym kryzysam, — heta praŭda. Niama hrošaj, jość žyta. Z adnaho puda wyhaniajuć da 15 butelak pierwiejšaj samahonki, katoraju achwoča raźwiesialajucca chłopcy na wiečarynkach. Hawaru tut ab Dziśnienskim i Brasłaŭskim pawietach, inšyja pawiety mienš znaju.

Hram. M. H. źwiarnuŭ mnie ŭwahu, kab ja, ŭmiejučy bajać bajki, zrabiŭsia „wiaskowym lirnikam." O, daruj, Daraženki Čytač, ja stary čaławiek dy i niazdolny da hetaha, niachaj lepš naša moładź wybiwajecca na hetkija stanowiščy. Ja nie krasamoŭny, ale i tymi sławami lublu kazać praŭdu.

Ab čym-ža siońnia jašče hutaryć? — Ciapier wiasna, za płuhom i baranoj treba chadzić, niama času na hutarki. Ale jak hutarka ŭ kut, dyk z jeju i hazeta? O, nie! Hazety z ruk nia wypušču! U paŭdni paru hadzin i ŭ niadzielu čytaju hazetu. I wy, daraženkija čytačy, nia wypuskajcie z ruk hazety, choć pracy mnoha. U wolnyja chwiliny čytajcie sami, pry susiedziach i dawajcie z ruk u ruki achwočym da čytańnia, kab spoŭnić waš hramadzki abawiazak.

Kančaju hutarku, bo ŭžo treba jści zaprahać kabyłu, kab adrabić papaŭdniowuju ŭpražku.

Tymčasam da pabačańnia!

Waš znajomy *Dziadźka Haŭryła.*

Konferencyja siabroŭ Bieł. Inst. Hasp. i Kult. Miadźwiedzickaj hminy adbudziecca 29.VI s. h., a 14 hadzinie ŭ Miadźwiedzičach u chacie J. Saroki. Prysutnaść abawiazkawa z siabroŭskimi biletami.

Naša pošta.

M. H. Skarystali, dziakujem, pišycie, achwotna budziem žmiaščać.

Arlaniackamu hurtku B. I. H. i K. Za wiestku dziakujem, skarystali.

Lešuku. Da arhanizacyi padhatujcie niekalki asob i tady zakładajcie.

Špaku. Dziakujem, skarystali z propuskam, kab wyciarpieć pad ałowikom cenzara. Pišecie bolš. Za pieśni dziakujem.

Čaj. Dziakujem, pa raŭku karystajem u inšaj formie.

Producha. Hazetu Wam pasyłajem stała ad 7.II s. h. Damahajciesia na pošcie.

Bułyhu. Dziakujem, skarystali.

A. Placiukiewiču. Wialikuju karespandencyju atrymali, dziakujem, skaraciŭšy nadrukujem.

Kraliku. Dziakujem, u swoj čas skarystajem.

Biazdolnamu. Wierš pieradali ŭ „Śl. Moładzi"

Maładomu Buchaŭcu. Paprawiŭšy, kab nie skanfiskawali, nadrukujem.

Nawahradzkaja Biełaruskaja Himnazija Baćkaŭskaha Kamitetu

pryroda-matematyčnaha typu, z prawami dziaržaŭnych himnazijaŭ.

Dyrekcyja himnazii hetym dawodzić da wiedama, što pryjmowyja ekzamieny ŭwa ŭsie klasy Himnazii adbuducca ŭ dnioch 22—28 červienia siol. h.

Dziela dapuščeńnia da ekzamienu ŭ wośmuju klasu patrebny dazwoł Kuratorjumu Wilenskaha Školnaha Wokruhu.

Prośby pryjmajucca da 21 červienia s. h. ŭklučna.

Da prośby treba dałučyć:

1) metryku naradžeńnia, 2) paświedčańnie ab paŭtornym pryščepie wospy, 3) paświedčańnie ab zdaroŭi i 4) paświedčańnie ab papiaredniaj nawucy.

DYREKCYJA HIMNAZII.

CYNKAWAJA BLACHA

najpraktyčniejšy, najlahčejšy, najbolš trywałki materyjał da kryćcia strech i ŭpryhažańnia nutra!

Cana značna abnižana!

Usialakija wyjaśnieńni i techničnyja instrukcyi daje biasplatna

„BLACHA CYNKAWAJA": Biuro pradažy polskich walcoŭniaŭ cynku

KATOWICE, Marjacka 11.

Redaktar J. Paźniak. Bieł. Druk. im. Fr. Skaryny. Wilnia Zawalnaja Nr. 6—10. Wydawiec A. Šutowič